

Nacional, constituïda a Burgos el 24 de juliol de 1936., presidida pel general Cabanellas i integrada per militars entre els que destacaven Franco, Mola i Queipo de Llano .

La Junta, que va assumir funcions administratives i militars, va proclamar l'estat de guerra i va iniciar la repressió contra les autoritats i els partidaris del règim republicà, i contra els integrants de les organitzacions polítiques i sindicals a les zones sota el seu control. Va prohibir tots els partits del Front Popular i les activitats polítiques i sindicals de qualsevol signe ideològic. També va suprimir la reforma agrària.

El mes d'octubre, amb el suport i gestions del seu cunyat i membre de la CEDA Serrano Sunyer, Franco fou nomenat **Generalíssim** de les forces nacionals de terra, mar i aire i cap del govern de l'estat. Poc després va començar a anomenar-se **caudillo de Espanya** i anà concentrant més poder a les seves mans.

Les organitzacions polítiques que donaven suport a la sublevació (monàrquics alfonssins, carlins, la CEDA i falangistes) no havien renunciat als seus programes polítics. Franco (mancat d'un projecte polític concret) veia en aquesta pluralitat un perill que obstaculitzava la seva acumulació de poder. Així, després de sotmetre a la disciplina de l'exèrcit les milícies carlines i falangistes, va decretar el 19 d'abril de 1937, la unificació sota la seva direcció de falangistes i tradicionalistes. D'aquesta manera va néixer **Falange Española Tradicionalista i de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista (FET-JONS)** partit únic que va constituir el **Movimiento Nacional**. Aquest partit recollia els principis d'un **Estat totalitari**. D'aquesta manera, totes les tendències polítiques que donaven suport a la insurrecció quedaven integrades en un únic projecte polític i supeditades al poder de Franco. Aquells que van oposar-se van ésser reprimits (el carlí Fal Conde, el falangista Miguel Hedilla...)

L'església (amb excepcions com el cardenal **Vidal i Barraquer**, arquebisbe de Tarragona) va publicar una **carta pastoral** adreçada als bisbes de tot el món en la que refermava el suport a l'alçament nacional, justificant-lo com a **croada** per a eradicar la revolució comunista. Així doncs, es va reforçar la identificació del bloc nacional amb l'església, la qual cosa va originar el **nacionalcatolicisme**.

7. Conseqüències de la Guerra Civil

Repercussions internacionals:

- Presa de posició de l'opinió pública mundial.
- Suport de l'Alemanya nazi i la Itàlia feixista als insurrectes.
- Manca de suport de les democràcies a la República (Comitè de No-Intervenció).
- Formació de Brigades Internacionals.
- Suport de la URSS a la República.

Repercussions nacionals:

- Gran nombre de víctimes: morts, ferits, mutilats, desapareguts, etc. Desenes de milers de persones van perdre la vida a la guerra a causa de bombardeigs, penalitats i la repressió.
- La guerra va arruïnar el país: les infraestructures i les comunicacions van ser destruïdes, milers d'habitatges afectats pels bombardeigs.
- L'activitat econòmica es va paraitzar, i l'ajuda rebuda pels nacionals s'havia de pagar i acreixia l'endeutament del país.
- Les indústries van ser destruïdes.
- Les reserves d'or van ser utilitzades pel govern i es va contraure un gran deute per pagar les armes.
- El plan Marshall, que serveix com a recuperació econòmica europea, va arribar tard a Espanya, la qual cosa va endarrerir encara més l'economia espanyola.
- Es van abolir tots els sindicats, i només va quedar el sindicat vertical franquista.
- Milers de persones van sortir del país, fugint cap a Europa i Amèrica del Sud.
- Instauració del règim totalitari amb Francisco Franco, després de la victòria dels nacionals.
- Aïllament amb la resta del món fins la guerra freda, quan els Estats Units van tornar a establir relacions diplomàtiques amb el país.

<https://codigodoctora.webnode.es/descargables/>

- Per a la URSS, Alemanya i Itàlia, Espanya va ser un territori de proves de nous mètodes de guerra aèria. Per a Gran Bretanya i França, el conflicte va representar una nova amenaça a l'equilibri internacional que volien preservar i es va esfondrar pocs mesos després d'acabar la guerra civil, a l'iniciar-se la 2na Guerra mundial.
- Es va concentrar població d'Espanya i milers de soldats de retirada. Entre el 27 de gener i el 3 de febrer del 1939, aproximadament mig milió d'espanyols van entrar a França, alhora que altres milers fugien en vaixells cap al nord d'Àfrica i d'altres destinacions.

8. Conclusions del treball i personals

Personalment, crec que fer aquest treball m'ha servit per adonar-me de la gravetat de la guerra. Savia que va marcar un abans i un després a Espanya, però no sabia pas què havia passat. M'ha sorprès molt tot el que va passar a Catalunya, d'això no en sabia res !

En quant a la redacció del treball, no es difícil veure que no només he fet servir els apunts, sinó també el llibre, d'on he tret bastant informació sobre els antecedents, pàgines web per la defensa activa i passiva a Barcelona i altres treballs sobre la guerra per redactar els apartats de les etapes militars de la guerra. Tot i així, he considerat que hi havien alguns punts del dossier de la intranet que estaven bastant ben explicats i que no feia falta complementar-los amb més informació, com l'evolució política.

9. Bibliografia

Bibliografia:

- Apunts de la intranet
- Llibre d'Història 2n Batxillerat
- Altres treballs de la Guerra Civil

Webgrafia:

<http://centros1.pntic.mec.es/ies.maria.moliner3/guerra/historia.htm>

<https://laguerracivil.webnode.es/citas-celebres/francisco-franco/>

<http://www.nowastrategia.org.pl/wp-content/uploads/2014/08/Spanish-Civil-War-1936-1939-1024x883.jpg>

https://ca.wikipedia.org/wiki/Refugis_antiaeris_de_la_Guerra_Civil_espanyola_a_Barcelona

<https://sites.google.com/site/historiadeespaa/procedimientos/textos-1/otros-textos/textos-sobre-la-guerra-civil>

<http://criticahistorica.com/consecuencias-de-la-guerra-civil-espanola/>

<http://la-guerra-civil-espanola.blogspot.com.es/2010/06/consecuencias-de-la-guerra-civil.html>

10. Annexos

10.1 Viure en guerra

La guerra va alterar la vida quotidiana de tota la població espanyola. Les dificultats de supervivència, la fam i la manca de productes bàsics va ser constant. També ho van ser els bombardeigs terrestres i aèris, l'ocupació de pobles i ciutats per l'exèrcit enemic, la mort i els ferits per aquesta causa, van provocar patiments enormes.

La població fugia davant l'amenaça de les tropes, sobretot a la zona republicana. Passaven a ser desplaçats o refugiats, amb les condicions de misèria i d'inseguretat que això implicava.

La persecució que van haver de patir moltes persones a causa de les seves idees polítiques o religioses. Passava a tots dos bàndols, tot i que a la zona republicana no va ser tant un fet institucional com a obra de grups autònoms i incontrolats, mentre que a la zona rebel la repressió i el terror formaven part de la política institucional del nou règim totalitari.

El paper i la condició de les dones també va patir canvis importants. A la zona republicana s'hi va viure amb major llibertat i igualtat durant la guerra. Moltes dones es van allistar com a milicianes i van substituir els homes a les fàbriques, els hospitals, les oficines, la premsa, etc. A la zona nacional, el paper de la dona va quedar reduïda a les tasques de la llar i d'assistència social, i es van eliminar moltes de les conquestes del període republicà.

10.2. L'arribada de Franco a Espanya

Franco va arribar al Marroc en l'avió Dragon Rapide, que el van llogar al Regne Unit. Anirà allà perquè hi havia la millor part de l'exèrcit espanyol. Una de les primeres operacions militars serà traslladar l'exèrcit a la Península.

Es va fer un pont aeri entre Tetúan i Sevilla per passar l'exèrcit d'Àfrica a la península ibèrica. No podran anar per mar, ja que estava controlat pels republicans.

10.3. Bombardeig de Guernica

El **bombardeig de Guernica** va ser l'atac aeri realitzat el 26 d'abril de 1937 per l'esquadró conegut com a *legió Cóndor* contra la població basca de Guernica durant la Guerra Civil espanyola. Encara que no va ser el primer bombardeig de la història en què una població civil va ser atacada amb l'aparent propòsit de produir la seva destrucció total, la seva repercussió ha fet que sigui mundialment conegut. El dictador Franco ho va negar fins a la seva mort, al·legant que els republicans havien cremat la ciutat en retirada.

El bombardeig de Guernica és el bombardeig de saturació que més morts va causar en la Guerra espanyola, i s'ha convertit en un símbol dels horrors de la guerra per a tot el món. El fet va tenir un gran impacte en la seva època i va inspirar Pablo Ruiz Picasso per al seu quadre més famós, el *Guernica*. La mera discussió de xifres sobre el bombardeig (des del nombre d'avions que hi van intervenir, la quantitat de bombes que s'hi van llançar i altres aspectes del bombardeig) genera polèmica, precisament perquè aquest fet històric va ser utilitzat amb fins propagandístics per ambdós bàndols, des del seu planejament fins a les controvertides, divergents i moltes vegades interessades versions de la seva història que es poden llegir avui dia. El bombardeig de Guernica no va ser el primer de la història, com s'ha dit, contra la població civil, ja que almenys anteriorment ho havien fet l'aviació italiana (a Líbia), la francesa, l'espanyola (al Marroc) i la nord-americana (a Nicaragua).

10.4. Cop d'estat del coronel Casado

El **cop de Casado** va constituir un dels últims actes de la Guerra Civil espanyola. El cop d'Estat, que es va iniciar el 5 març de 1939, va estar encapçalat pel coronel Segismundo Casado, cap de l'Exèrcit del Centre, i va rebre el suport de totes les forces polítiques de la zona republicana que advocaven per posar fi a la guerra civil, ja que la consideraven completament perduda, i entre les quals es trobaven els socialistes "antinegrinistes" encapçalats a Madrid per Julián Besteiro, els anarquistes i els republicans d'esquerra.

El cop "casadista" derrocar al govern republicà del socialista Juan Negrín que defensava continuar resistint tot i que, després de la caiguda de Catalunya a principis de febrer de 1939, la situació de la República era desesperada. El cop va triomfar després desencadenar a Madrid una guerra civil dins de la guerra civil entre les forces "casadistas" i els comunistes que eren els únics que donaven suport ja (juntament amb un petit sector del PSOE) la política de resistència de Negrín. Es va formar llavors un Consell Nacional de Defensa que va iniciar les converses amb

<https://codigodoctora.webnode.es/descargables/>

el bàndol revoltat però el " Generalísimo " Franco, com ja havia reiterat en nombroses ocasions, només va acceptar la rendició incondicional de l' Exèrcit Popular Republicà. Així les tropes franquistes van ocupar Madrid, València i tota la zona Centre- Sud, l'últim territori espanyol sota l'autoritat de la Segona República Espanyola, sense trobar a penes resistència. Va ser el final de gairebé tres anys de guerra .

10.5. Enfrontaments dins de la Zona Republicana i corrents

També hi havia enfrontaments entre els partidaris de la República. Es podria dir que era la Guerra civil dins de la Guerra civil. Hi havia la Generalitat: Lluís Companys, ERC. A Barcelona es vigilaven les tropes militars. Es va controlar la ràdio per part dels republicans i l'exèrcit voldrà controlar les tropes. Van anar a les casernes. Allà esperaven trobar-se amb: mossos d'esquadra, la Guàrdia d'assalt, la Guàrdia Civil i militants de la CNT-FAI (Federació Anarquista Ibèrica), que eren obrers.

Després de la derrota del general Goded, van aconseguir una quantitat important d'armes. Els militants de la CNT-FAI seran incontrolables i guanyaran molta força.

Hi haurà dos corrents dins dels republicans:

- 1) Una variant del comunisme, proper al trotskisme i antistalinista i antisoviètic.

CNT-FAI+POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista). La guerra civil els va donar una oportunitat per revolucionar-se. Aconseguiran moltes armes, de les tropes nacionals que van fugir. Van assolir molt poder i van ser imparables per la Generalitat.

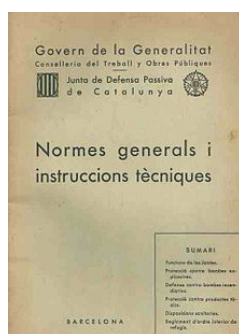
- 2) Generalitat de Catalunya: ERC, PSUC, UGT. De caire estalinista.

Al 1936, la CNT-FAI va ocupar fàbriques i terres. No podran fer res per impedir-los-hi, ja que estaven armats.

10.6. Defensa passiva a Barcelona

Poc abans, el 9 juny de 1937, i després de 10 mesos de conflicte bèl·lic, el president Lluís Companys, mitjançant les següents paraules, va constituir per decret la Junta de Defensa Passiva de Catalunya.

*...Contra ella (l'aviació feixista) cal prevenir i cal assegurar milers de vides preuades que a la rereguarda són el suport dels que lluiten al front; cal posar fora de perill milers d'infants, de dones i de vells que no podem deixar que serveixin d'objectiu als atacs aeris i navals d'un enemic professional de la guerra com el que tenim enfront.
Els deu mesos d'experiència viscuts a Catalunya, aconsellen d'unificar tots els esforços que diferents organismes oficials i particulars han desenvolupat a la memòria i altruista causa de rescatar vides a la metralla feixista*

Imatge 1: Normes Generals i Instruccions Tècniques, Junta de Defensa Passiva de Catalunya, Conselleria de Treballs i Obres Públiques, Generalitat de Catalunya

Aquesta estava sota el control del Departament de Treball i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, i amb la seva seu als Jardins de Gràcia. Esdevingué l'ens responsable de la protecció civil en cas d'atac aeri, marítim o aeroquímic, a més de centralitzar els mitjans de socors i auxili, i la construcció de nous refugis o els prèviament iniciats. La Junta de Defensa Passiva s'organitzà en tres Secretaries: Plans i Obres, Sanitat i Serveis, i Senyals i Alarmes. El primer d'aquests s'encarregava de reconduir les iniciatives en la construcció de refugis, l'assaig i experimentació de nous materials, i l'estudi dels efectes destructius dels bombardeigs. La segona secretaria era responsable dels serveis sanitaris i d'emergència i salvament, i finalment la darrera s'encarregava de registrar totes les alarmes i atacs. Les funcions de la JDP consistiren en l'ampliació i millora dels refugis, així com del sistema d'alarmes i comunicacions. Mitjançant l'Institut Català de Defensa Passiva que depenia de la JDPC organitzà cursos formatius de personal voluntari de les brigades de salvament. El mateix 1937 la JDPC va publicar un petit opuscle amb el títol "Normes Generals i Instruccions Tècniques, Junta de Defensa Passiva de Catalunya, Conselleria de Treballs i Obres Públiques, Generalitat de Catalunya" on s'establien unes normes generals: explicació de les funcions de les diferents juntes de veïns o de districte, consells sobre la construcció de refugis i les mesures a prendre en cas de bombardeig. Aquestes normes eren d'estricta compliment per part dels ciutadans, i eren punibles en cas d'incompliment, com seria el cas d'encendre llums durant els bombardeigs nocturns i que permetessin orientar els avions enemics.

L'11 d'agost de 1937 per un decret de Presidència es constituïrà una Junta de Defensa Passiva local a cada vila, poble o ciutat *on les necessitats ho aconsellin*. Cada Junta local estava constituïda per l'alcalde, el cap militar corresponent, el cap d'Ordre Públic, un arquitecte o enginyer municipal, el metge municipal i un representant d'UGT, ERC i CNT, a més d'un secretari.

Reglament d'ordre interior de refugis

Disposicions de caràcter general

- Art. 1r. En cada refugi hi haurà un Delegat Responsable d'aquest, qui cuidarà de mantenir-lo en les degudes condicions de neteja i higiene com igualment cuidarà de que tots els utensilis i demés que en el mateix existeixin, estiguin recollits i classificats ocupant l'espai més petit possible.
- Art. 2n. Cuidarà així mateix que els elements indispensables del refugi, lliteres, farmaciola, aigua potable, llum, dipòsits de sorra, eines de salvament, etc., estiguin sempre en les condicions degudes per la seva immediata utilització en cas de necessitat.
- Art. 3r. En les entrades dels refugis estarà exposat un croquis del mateix amb indicació del nombre de persones que hi caben, cubicació i emplaçament dels diferents serveis del refugi, vàter, urinari, botiquí, etc.
- Art. 4t. El responsable del refugi cuidarà d'observar i fer complir, com a autoritat que és en el compliment de la seva missió, totes les disposicions que s'esmenten en el reglament interior de refugis, denunciant a les Autoritats aquells que contravinquin aquestes.
- Art. 5è. El responsable del refugi no permetrà, per cap concepte, la sortida del personal refugiat en aquell, sense assegurar-se prèviament de que ha sigut acabada l'alarma.

10.7. Defensa activa a Barcelona

No va ser fins a l'agost de 1937 quan es creà la Junta Local de Defensa Passiva de Barcelona (JLDPB), presidida per Josep Escofet, i depenent de la comissió d'Urbanisme i Obres de l'Ajuntament de Barcelona, amb el seu conseller regidor en cap, Manuel Muñoz Díez.^[3] Aquest ens s'encarregà del procés d'allistament del personal civil necessari per a la construcció dels refugis, disposar de brigades de neteja i desenrunament, i la regulació del trànsit i els sistemes d'alarmes de la ciutat. A més havia de tenir cura per tots els refugis construïts o habilitats per l'Ajuntament, com els de la Junta Local de Barcelona i els construïts per iniciativa ciutadana.

Amb la voluntat d'informar a la ciutadania, que s'havia llençat a fer refugis sense cap mena de preparació, l'Ajuntament de Barcelona va publicar dos butlletins informatius, on s'informava sobre l'ús de materials i la construcció de refugis. Aquests eren *Defensa Passiva Antiaèria: REFUGIS*, editat el maig de 1937, i *Defensa Passiva Antiaèria: La tasca de l'Ajuntament de Barcelona*, de l'agost de 1937. Aquestes publicacions es van distribuir entre els responsables de refugis i les dependències oficials i sindicats, així com a la resta de ciutats i pobles de Catalunya. Això evidencià el paper preponderant que tingué l'Ajuntament de Barcelona respecte a la defensa passiva antiaèria a tota Catalunya i a la resta de l'Estat Espanyol.

A Barcelona, el Servei de Defensa Passiva Antiaèria depenent de l'Ajuntament, en primer lloc, i la Junta de Defensa Passiva de la Generalitat, posteriorment, van portar a terme un projecte per salvaguardar els edificis emblemàtics i subvencionaren al voltant d'un centenar de refugis. La resta, quasi 1.300, es varen començar a excavar de forma autoorganitzada i autofinançada per iniciativa civil, configurant un autèntic moviment social sense precedents. El 16 de juliol de 1938 la JLDPB va confeccionar un atlas, organitzat per districtes, amb la ubicació i el número d'identificació d'un total de 1293 refugis antiaeris. De tots aquests refugis no es té garantia de la seva existència ni estat de conservació, ja que es tractava únicament d'una llista on només es demanava el permís per a la seva construcció o adaptació d'espais preexistents per a la seva defensa. Malauradament, degut a la manca de materials i recursos econòmics, un bon nombre d'aquest 1300 refugis mai es van finalitzar o inclús iniciar.

Els refugis planificats des de la Junta de Defensa Passiva, la seva construcció es feia mitjançant un contracte entre aquesta i la constructora encarregada. Els obrers eren facilitats pels sindicats, encara que molts d'altres eren enviats puntualment per la direcció de les seves fàbriques per col·laborar en la seva construcció. El contractista estava obligat a respectar els plànols traçats per l'arquitecte de la JDPC, amb les pertinents inspeccions de les obres. Tots els materials emprats havien de ser de bona qualitat, com per exemple la terra emprada, que havia de ser sorra de mar de gra mitjà i ben neta, tot descartant la sorra i grava de riu. Els refugis planificats per l'Ajuntament van ser dissenyats amb la vocació d'ésser reaprofitatsa *posteriori* com a trams de clavegueram, banys públics, magatzems, sales de lectura i altres usos. La majoria de refugis veïnals tenien un caràcter provisional i efímer, i la seva construcció va ser fruit del treball abnegat de civils no militaritzats, vells i, sobretot, dones i nens. Varen començar als barris amb una gran tradició associativa i sense comprometre els fonaments dels edificis, com per exemple a les places públiques. Els refugis més utilitzats, sobretot per motius econòmics, foren aquells ubicats en soterranis ja existents en edificis d'habitatges, sobretot a l'Eixample, atès que la seva alçada ofería més protecció i el formigó emprat era més resistent.

Imatge 2: Logotip de la Junta Local de Defensa Passiva de Barcelona